

" ERKAKLAR NIMCHASINI TIKISH"

O'zbekiston tuman 1-son kasb-hunar maktabi

ishlab chiqarish ta'lim ustasi

Shakirova Mahmudaxon Sharibjonovna

Annotatsiya: Ushbu maqolada erkaklar kiyimlarini tikish to'g'risida ma'lumotlar, nimcha, ko'ylak tikish texnologiyasi xususida so'z yuritildi.

Kalit so'zlar: kiyim, ko'ylak, razmer, model, andoza, loyiha, gazlama

O'zbekiston tikuvchilik sanoatida keng iste'molchilar ommasi ehtiyojini va didini qondiradigan xilma-xil kiyimlar ishlab chiqarilmoqda. Ommaviy ishlab chiqarish bilan bir qatorda yakka buyurtma tikish korxonalarini, kichik va o'rta xususiy korxonalar aholining kiyimga bo'lgan ehtiyojini qondirmoqda. Bu sohani rivojlantirishda xizmat qiluvchi mutaxassislarini oliy o'quv yurtlarida, o'ra maxsus kasb-hunar kollejlari tayyorlanadi. Ularga maxsus fan sifatida "Tikuvchilik buyumlarini loyihalash va modellashtirish asoslari" fani o'rgatiladi. Kiyimning asosiy andozalarini tayyorlash, modellar yaratish, asosiy andozalardan model andozalarini chiqarish va unga bezaklar tanlash shu fanning asosiy maqsadidir. Loyihalash - bu murakkab ijodiy jarayon bo'lib, unda har qanday buyumning, jumladan, kiyimning ham loyihasini ishlab chiqarish ko'zda tutilgan. Kiyimni loyihalash deganda, kiyimni tashkil etadigan detallar va gazlamalar kompleksi, shuningdek, ularni o'zaro ulab-tikib, muayyan o'lchovdagi va shakldagi yaxlit buyum holiga keltirish usullari, vositalari tushuniladi. Loyihalash jarayonida buyumning hajmli detallarini tekislikdagi tasvirini hosil qilishdan iborat bo'ladi. Detailarning razmeri, soni va shakli ular yig'ilganda xuddi shu razmer va ko'rinishini beradi. Kiyimlarni loyihalashda gavddan o'lchov olish qoidalari va o'lchovlar asosida buyum asos chizmasini chizish, so'ng chizmadan andoza chiqarib tayyorlash qoidalari o'rgatiladi. Kiyimni loyihalash bilan turli muassasalar shugullaniladi. Ular - modellar uyi, tikuvchilik korxonalarining tajriba xonalarini, maxsus loyihalash idoralari, ilmiy-tekshirish institutlari va laboratoriyalardir. Kiyimlarni

modellashirishda kiyim modelini ijod qilish va asosiy andozadan model andozasini tayyorlash yo'lli ri o'rgatiladi. Bunda asos chizmasiga eskiz bo'yicha model chiziqlari kiritilib, yangi model andozasi hosil qilinadi. Kiyimlarni badiiy bezashda esa kiyimga turli bezaklami kiyim turiga va vazifasiga qarab berib, ularni bezatish yo'lla ri o'rgatiladi. Bunda kiyimning a s s o r timentig a , g a z l a m a s i g a , kiyimning kimga mo'ljallanganligiga qarab, bezak elementini tanlash ijodiy jarayon ekanligi yaqqol ko'rinadi. Xususan erkaklar kiyimlarini tikishga to'xtalib o'tsak,

Ko'ylakni loyihalash uchun gavdadan kerakli o'lchovlar olinadi.

BnYaA = 20,5 sm	YeIK = 15,5 sm
KYaA = 50,0 sm	OrbU = 45,5 sm
OrK = 20,4 sm	YeIQ = 48,5 sm
OIK = 19,2 sm	KU = 75,0 sm
YeIA = 32,2 sm	YeU = 62 sm
YeO'Ch = 21,4 sm	BA = 18,4 sm
	YeIQ (old bo'lak) = 45,4 sm

Quyidagi qo'shimchalar kerak bo'ladi:

QK = 7,5 sm
 QYeO'Ch = 3,5-4,5 sm
 QBn = 1,5 sm
 QYeIA = 8-9 sm

QK = 7,5 sm - ko'krak uchun qo'shimcha quyidagicha taqsimlanadi:

- orqa bo'lak uchun - 30% = 2,25 sm
- old bo'lak uchun - 30% = 2,25 sm
- yeng o'mizi uchun - 40% = 3 sm.

So'ngra quyidagi 5-jadval to'ldiriladi:

5-jadval

Bo'laklar	Belgilanishi	O'lchamni bo'laklar bo'yicha bo'linishi	Ko'krak qo'shimchasidni bo'linishi	Bo'laklardagi kenglik
Orqa bo'lak	KK ₂	20,4	2,25	22,65
Yeng o'mizi	K ₂ K ₃	10,4	3	13,40
Old bo'lak	K ₃ K ₁	19,2	2,25	21,45
Jami		50,0	7,5	57,5

10.1. Ko'ylakning to'r qismi (62-rasm)

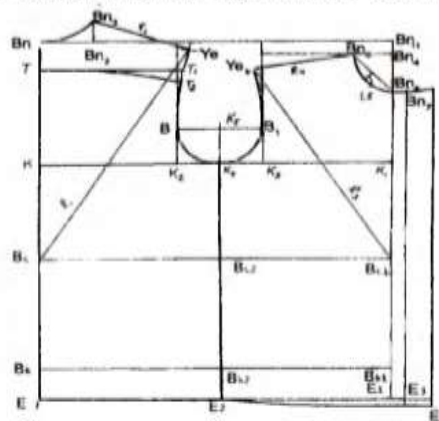
1. To'g'ri burchak chizilib, burchakni Bn bilan belgilaymiz.
2. BnE = KU = 75 sm (ko'ylak uzunligi).

3. BnK = YeO'Ch+QYeO'ch = 21,4+3,5 = 24,9 sm (ko'krak chizig'i oralig'i).
4. BnBl = OrbU = 45,5 sm (bel chizig'i oralig'i).
5. BIBk = OrbU:2 = 45,5:2 = 22,7 sm (bo'ksa chizig'i oralig'i).
6. KK₁ = KYaA+QK = 50+7,5 = 57,5 sm (ko'ylak kengligi).
7. K₁ nuqtadan yuqoriga va pastga vertikal chiziq o'tkaziladi – old bo'lak o'rta chizig'i.
8. Bn, K, Bl, Bk, E nuqtalardan o'ng tomonga gorizontall chiziq o'tkaziladi va old bo'lak o'rta chizig'i bilan kesishgan nuqtalarni mos ravishda Bn₁, K₁, Bl₁, Bk₁, E₁ bilan belgilanadi.
9. KK₂ = OrK+QorK = 20,4+2,25 = 22,65 sm (orqa kenglik).
10. K₂K₃ = YeO'K+QYeO'K = 10,4+3 = 13,4 sm (yeng o'mizi kengligi).
11. K₃K₄ = OIK+QoIK = 19,2+2,25 = 21,45 sm (old kenglik).
12. K₂K₄ nuqtadan yuqoriga bo'yin chizig'i bilan kesishguncha vertikal chiziq o'tkaziladi.
13. K₂K₄ = K₂K₃:2 = 13,4:2 = 6,7 sm (yon chiziq).
14. K₄ nuqtadan pastga etak qismi bilan kesishguncha vertikal chiziq o'tkaziladi va bel, bo'ksa, etak qismi bilan kesishgan nuqtalarni mos ravishda Bl₂, Bk₂, E₂ bilan belgilanadi.

10.2. Orqa bo'lakni loyihalash (62-rasm)

15. BnBn₂ = BnYaA:3+QBn = 20,5:3+1,5 = 8,2 sm (bo'yin o'mizi kengligi).
16. Bn₂ nuqtadan yuqoriga vertikal chiziq o'tkaziladi va unda bo'yin o'mizi balandligi qiymati qo'yiladi.
17. Bn₂Bn₃ = BnBn₂:2 = 8,2:2 = 4,1 sm.
18. Bn, Bn₃ nuqtalar ravon egri chiziq bilan tutashtiriladi.
19. R₁ = BIYe = YeIQ+2,5 = 48,5+2,5 = 51,4 sm (Yelka nuqtasi, bu yerda 2,5 sm vitochka miqdori).
20. R₂ = YeIK+0,9 = 15,5+0,9 = 16,4 sm (yelka nuqtasi).
21. Bn₃ va Ye nuqtalar chizig'ich yordamida tutashtiriladi.
22. K₄K₅ = K₂K₄ = 6,7 sm (markaz nuqtasi)

23. K₅ nuqtadan orqa kenglik chizig'iga perpendikulyar tushiramiz va b nuqta bilan belgilaymiz.
24. K₅ nuqtadan sirkul yordamida b, K₄ nuqtalar tutashtiriladi.
25. b, Ye nuqtalar esa ravon egri chiziq bilan tutashtiriladi.
26. BnT = 5,5 sm (koketka uzunligi modelga qarab olinadi).
27. T nuqtadan yeng o'mizi egriligi chizig'i bilan kesishguncha gorizontall chiziq o'tkaziladi va T₁ bilan belgilanadi.
28. T₁T₂ = 2,5 sm (vitochka chuqurligi).
29. T₂, T nuqtalar ravon egri chiziq bilan tutashtiriladi.

62-rasm. Erkaklar ko'ylagining chizmasi

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Г.К.Хасанбаева. "Кийим моделни ишлаш ва конструкциясини тайёрлаш". Тошкент. Укитувчи. 1990 йил
2. А.П.Рогова. "Эркаklar ва болалар устки кийимини конструктория-лаш асослари". Тошкент. Укитувчи. 1988 йил.
3. А.П.Шершнева. "Основы конструирования женской и детской одежды". Москва. Легпромбытиздат. 1982 г.
4. Г.В.Скачкова, Л.В.Мартопляс. Школа кройки и шитья на дому. Минск. "ХЭЛТОН" 2000 г.
5. Е.В.Киреева. "История костюма". Москва. "Просвещение". 1976 г.
6. Е.Б.Коблякова. "Основы конструирования одежды". Москва. "Легкая индустрия". 1980 г.
7. Т.А.Абдуллаев, С.А.Хасанова. "Одежда узбеков (XIX начало XX в.)". Издательство "Фан". Узбекской ССР. Ташкент. 1978 г.
8. Л.П.Чижикова. "Кройка конструирования и моделирования одежды". Москва "Просвещение". 1990 год.
9. Г.Г.Мозговая, Г. Б. Картушина. "Швейное дело". 7-8 класс. Москва. "Просвещение". 1990 год.
10. "Уй-рузгор энциклопедияси". Узбек совет энциклопедияси бош редакцияси. Тошкент. 1982 йил.
11. Т.В.Козлова, Л.Б.Рытвинская, З.М.Тимашева. "Моделирование и художественное оформление женской и детской одежды". Москва. Легпромбытиздат. 1990 год.
12. Н.В.Ерзенкова. "Блузки". Минск. "Полымя". 1994 год.